

**PRAWO DO WYKONANIA WYROKU SĄDOWEGO JAKO
KONSTITUCYJNY ELEMENT PRAWA DO OCHRONY
SĄDOWEJ W UJĘCIU EUROPEJSKIEGO TRYBUNAŁU
PRAW CZŁOWIEKA (KONTEKST UKRAINY)**

Artykuł analizuje pozycję prawną Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w stosunku do prawa osoby do wykonania wyroku sądowego, jako elementu prawa do ochrony sądowej na podstawie artykułu 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Szczególną uwagę autor skupia na decyzji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie "Jurij Iwanow przeciwko Ukrainie" (gdzie po raz pierwszy dla Ukrainy występuje procedura decyzji „pilotażowej”), co skłoniło państwo do podjęcia działań prawotwórczych w dziedzinie egzekwowania wyroków sądowych. Biorąc pod uwagę podejścia, które zostały wykreowane w precedensowej praktyce Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie odpowiedzialności państwa za stworzenie skutecznych środków krajowej ochrony prawnej, za który także należy uważać mechanizm egzekwowania wyroków sądowych. Autor przedstawia swój pogląd na temat rozwiązań istniejących na Ukrainie problemów "przewlekłej niewydolność" decyzji sądów krajowych.

Słowa kluczowe: prawo do sądu, ochrona sądowa, egzekwowanie decyzji sądu, rozsądny okres, Europejski Trybunał Praw Człowieka, decyzja „pilotażowa”, skuteczny środek ochrony prawnej.

**RIGHT TO EXECUTE JUDICIAL DECISION AS LEGALLY CONSTITUTED
ELEMENT OF RIGHT TO JUDICIAL DEFENCE IN ASPECT OF LEGAL POSITIONS
OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS (UKRAINIAN CONTEXT)**

In this article the author analyses legal positions of the European Court of Human Rights as for an individual's right to execute judicial decision as a component of right to judicial defence foreseen by the Article 6 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. The author puts special emphasis on judgement of the European Court of Human Rights in the case "Yuriy Nikolayevich Ivanov v. Ukraine" (where procedure of "pilot" judgement was applied for Ukraine for the first time) which encouraged the state to make legislative steps in the sphere of compulsory execution of judicial decision. Taking into account approaches formed in case law of the European Court of Human Rights as for state's responsibility for creation of effective national means of legal defence, which is also represented by the mechanism of compulsory execution of judicial decisions, the author demonstrates her personal opinion as for ways to solve the problem of "chronicle failure to execute" judgements of national courts that is peculiar for Ukraine.

O. Hotynska-Nor
*doktor nauk prawnych,
docent
konsultant naukowy
Wyższego sądu
specjalistycznego
Ukrainy
do spraw cywilnych
i karnych
(m. Kijów, Ukraina)*

Key words: right to court, judicial defence, execution of judicial decisions, reasonable time, the European Court of Human Rights, “pilot” judgement, effective means of legal defence.

ПРАВО НА ВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ ЯК КОНСТИТУЙОВАНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ В АСПЕКТІ ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЙ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ (УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ)

Анотація. У статті автор аналізує правові позиції Європейського суду з прав людини щодо права особи на виконання судового рішення як складової права на судовий захист, передбаченого статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Особливо наголошується на рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (де вперше для України була застосована процедура «пілотного» рішення), яке спонукало державу до вжиття законодавчих кроків у сфері примусового виконання судових рішень. Враховуючи підходи, які склалися в прецедентній практиці Європейського суду з прав людини, щодо відповідальності держави за створення ефективних національних засобів юридичного захисту, яким також вважається механізм примусового виконання судових рішень, автор викладає власний погляд на шляхи вирішення існуючої в Україні проблеми «хронічного невиконання» рішень національних судів.

Ключові слова: право на суд, судовий захист, виконання судових рішень, розумний строк, Європейський суд з прав людини, «пілотне» рішення, ефективний засіб юридичного захисту.

Прийняття та ратифікація Україною у 1997 році Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенція), а разом з нею – визнання юрисдикції Європейського суду з прав людини (Європейський суд, ЄСПЛ) ознаменували початок нового етапу розвитку суспільних відносин у царині захисту прав, свобод та інтересів громадян, надавши поштовх до розвитку багатьох державних інституцій, чільне місце серед яких посідають судова влада та правосуддя.

З того часу і донині питання впливу конвенційних норм у світлі прецедентної практики Європейського суду на вітчизняну правову систему становлять значний інтерес і для науковців, і для практиків, оскільки дозволяють виявити диспропорції у національному законодавстві та вжити заходів до їх усунення.

Мова у цій публікації піде про найгострішу для України, з точки зору ЄСПЛ, проблему – порушення розумних строків виконання судових рішень, яку Україні не вдається подолати в силу багатьох обставин.

Зауважимо, що у тій чи іншій мірі питання, пов’язані з примусовим виконанням рішень національних судів, у тому числі з точки зору практики Європейського суду, становили коло наукових інтересів таких учених як: Білоусов Ю. В., Куйбіда Р. О., Луспеник Д. Д., Малешевич А. А., Морщакова Т. Г., Нешатаєва Т. Н., Переплесніна О. М., Філатова М. А., Фурса С. Я., Щербак С. В. та інші.

Метою цієї роботи є викладення авторського погляду на український контекст проблеми невиконання судових рішень, спираючись на правові позиції Європейського суду, сформульовані у його рішеннях, в першу чергу, постановлених у справах проти України.

Отже, найчисельніші порушення Україною статті 6 Конвенції з позиції дотримання розумних строків судового розгляду пов'язанні з невиконанням судових рішень національних судів, постановлених на користь заявників. При цьому зазначена категорія справ включає в себе справи як власне про невиконання, тобто відсутність виконання судового рішення повністю або частково, так і про тривале невиконання, тобто порушення розумного строку виконання: коли судові рішення все-таки було виконане, однак час, який знадобився для цього, не відповідає, на думку ЄСПЛ, критерію «розумного строку», встановленого Конвенцією.

У своїх більш ранніх рішеннях Європейський суд висловлювався, що «розумний строк судового розгляду» стосується і виконання судового рішення, що набрало законної сили. Наприклад, у справі «Сільва Понтеш проти Португалії» ЄСПЛ наголосив, що «якщо національне законодавство передбачає два етапи провадження (перший – коли суд виносить рішення про наявність зобов'язання зі сплати, і другий – коли призначає суму, яка має бути сплачена), цілком доречно вважати, що в контексті пункту 1 статті 6 (ст. 6-1) цивільне право є «невизначеним», доки не буде остаточного розрахунку. Визначення права спричиняє не лише прийняття рішення щодо його існування, а й визначення меж і способу його застосування» [1].

В подальшому у своїй прецедентній практиці Європейський суд виходить із розуміння права на виконання судового рішення як невід'ємного елементу «права на справедливий суд» за змістом статті 6 Конвенції. Розгорнута характеристика цього права з позиції ЄСПЛ була висловлена у 1997 році у справі «Хорнсбі проти Греції» наступним чином: «Суд повторює, що відповідно до його прецедентної практики стаття 6 п.1 гарантує кожному право на звернення до суду у разі спору щодо цивільних прав та обов'язків; таким чином, реалізується «право на суд», одним з аспектів якого є право на доступ до правосуддя, тобто право ініціювати провадження у цивільних справах в судах. Однак це право було б ілюзорним, якби правова системи держави – учасниці Договору дозволяла, щоб остаточне, обов'язкове судові рішення залишалось недіючим на шкоду однієї зі сторін. Немислимо, щоб стаття 6 п.1, детально описуючи процесуальні гарантії сторін у судовому процесі – справедливий, публічний розгляд справи впродовж розумного строку, не передбачала би захисту виконання судових рішень; тлумачення статті 6 як такої, що стосується виключно права на звернення до суду та порядку судового розгляду, швидше за все, призведе до ситуацій, несумісних із принципом верховенства права, який Договірні держави зобов'язались дотримуватись, підписавши Конвенцію. Виконання рішення, винесеного будь-яким судом, має розглядатися як невід'ємна частина «судового розгляду» за змістом статті 6...» [2].

Окреслена парадигма була відтворена щодо України у низці судових рішень, найбільший інтерес з яких становить рішення ЄСПЛ у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України». Цей спір є знаковим для вітчизняної правової системи та доктрини, оскільки вперше для України Європейським судом була застосована процедура «пілотного» рішення. Вказавши на існування структурних проблем, які лежать в основі порушень Конвенції у зв'язку з систематичним невиконанням або надмірною тривалістю виконання в Україні остаточних рішень національних судів, ЄСПЛ наголосив на необхідності невідкладного реформування законодавства та адміністративної практики з метою запровадження ефективних національних засобів юридичного захисту, спроможних забезпечити адекватне й достатнє відшкодування за невиконання або затримки у виконанні рішень національних судів відповідно до принципів, встановлених практикою Суду [3].

Це рішення ЄСПЛ спонукало державу до прийняття Закону України від 5 червня 2012 року «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», а також призвело до загострення у вітчизняній науці перманентного спору щодо правової природи механізму примусового виконання судових рішень та продовження дискусії щодо місця виконавчого провадження в системі права.

Варто зауважити, що сам Європейський суд зазначив, що не включається в теоретичну дискусію правознавців стосовно того, чи є виконавче провадження самостійним процесом чи частиною судочинства. Для нього у світлі Конвенції є важливим, щоби право особи, підтвержене судовим рішенням, було ефективно реалізовано (рішення ЄСПЛ у справі «Ді П'єде проти Італії» [4]).

Як зазначає М. А. Філатова, віднесення права на виконання судового рішення до сфери регулювання статті 6 переслідувало суто практичні, а не теоретичні цілі, а саме забезпечення, в рамках наданого Конвенцією інструментарію, кінцевого результату правосуддя – поновлення порушених прав, без якого правосуддя немислиме. Для цілей правового регулювання важливий висновок про розповсюдження на виконання судових рішень загальних стандартів статті 6 Конвенції, в тому числі в частині розумного строку виконання, та визнання обов'язку держави в межах цієї статті забезпечити реальний результат правосуддя [5, 176].

В українській доктрині приділено достатньо уваги питанням, пов'язаним з проблемами, що існують на стадії виконання судових рішень національних судів, шляхам їх вирішення, а також аналізу Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» та оцінці його ефективності, у тому числі в контексті справи «Юрій Миколайович Іванов проти України» [6]. Попри серйозні вади цього нормативного акту він є яскравою ілюстрацією того, як Україна намагається виконати взяті на себе зобов'язання. Однак з точки зору цього дослідження актуальним для нас є наступний аспект.

Сферою дії зазначеного нормативного акту є правовідносини, що виникають на стадії виконання судових рішень про стягнення коштів та зобов'язання вчинити певні дії щодо майна, боржниками за якими є державний орган, державне підприємство, установа, організація, або ж юридична особа, примусова реалізація майна якої забороняється відповідно до законодавства. Таким чином, зроблена спроба «втїлити в життя» захисну філософію ЄСПЛ щодо індивіду, яка полягає в особливій відповідальності держави за виконання своїх зобов'язань. Якщо рішення суду, винесене проти держави, не виконується з її вини, то це лише посилює негативний аспект наслідків такого невиконання для заявника, оскільки підриває довіру до держави.

Однак у справах, пов'язаних з невиконанням судових рішень, винесених проти приватних осіб, Європейський суд обов'язки держави обмежує лише необхідністю забезпечити комплекс юридичних засобів, які дають можливість громадянам отримати належні їм за судовим рішенням кошти. Тобто держава несе відповідальність не за результат виконання рішення, а за існування належних засобів забезпечення такого виконання.

У судовому рішенні у справі «Фуклев проти України» ЄСПЛ сформулював наступну правову позицію: «67. Суд вважає, що СП «Іскра» є достатньо відокремлене від держави організаційно і оперативно, щоб звільнити державу від відповідальності за Конвенцією за його дії чи бездіяльність (див. рішення у справі «Михайленки та інші проти України», № 35091/02 та ін., п. 44 ЄСПЛ 2004 — ...). Проте Суд звертає увагу, що відповідальність держави щодо виконавчого провадження про стягнення з приватного підприємства поширюється тільки на залучення державних органів, включаючи національні суди, у

виконавче провадження (див., *mutatis mutandis*, ухвалу у справі «Шестаков проти України» № 48757/99, від 18 червня 2002 року).

68. Таким чином, Суд вважає, що він має повноваження дослідити, чи виконали органи державної влади свій позитивний обов'язок щодо виконання рішення, винесеного на користь заявника, про стягнення з приватного підприємства...

84. Більше того, Суд вважає, що держава має позитивний обов'язок створити систему виконання рішень, яка б була ефективною як в теорії, так і на практиці і гарантувала виконання рішення без неналежних затримок...

86. Таким чином, Суд вважає, що неспроможність ВДВС виконувати свої обов'язки більш ніж чотири роки або ефективно контролювати виконавче провадження у цій справі, є достатнім для висновку, що було порушено п. 1 ст. 6 Конвенції» [7].

Відтак, Європейський суд покладає на державу відповідальність за якість функціонування вітчизняної системи примусового виконання судових рішень як національного засобу правового захисту. Тому аналіз та оцінка його ефективності здійснюється в контексті змісту статті 13 Конвенції, яка вимагає від держави існування в межах власної правової системи ефективного засобу юридичного захисту, тобто такого, що або запобігає стверджуваному порушенню чи його повторенню в подальшому, або забезпечує адекватне відшкодування за те чи інше порушення, яке вже відбулося. Важливим також у цьому аспекті є висновок про залучення у виконавче провадження національних судів як органів державної влади із контрольними функціями у процесі виконання судового рішення.

Тому Україна повинна забезпечити існування та дієвість такої моделі примусового виконання судових рішень, яка б гарантувала різним суб'єктам реальне виконання рішення суду, затримка якого може бути виправдане лише окремими обставинами, як то: складністю виконавчого провадження, поведінкою заявника та влади, характером присудженого.

Очевидно, що незважаючи на зусилля, які доклала держава у цьому напрямку, вітчизняне виконавче провадження на сучасному етапі навряд чи можна вважати ефективним засобом правового захисту з огляду на існуючі статистичні дані: Україна перебуває на четвертому місці після Росії, Туреччини та Італії за кількістю справ, які перебувають на розгляді Європейського суду. Серед основних проблем, які призводять до констатації Європейським судом порушень Україною положень Конвенції, першою називається невиконання або тривале виконання рішень національних судів [8].

У резолюції 1787 (2011) від 26 січня 2011 року «Виконання рішень Європейського суду з прав людини» Парламентська асамблея Ради Європи «відмічає із серйозним занепокоєнням продовження існування основних системних недоліків, які викликають велику кількість випадків порушення Конвенції, що повторюються, і які серйозно підривають верховенство права у відповідних державах». Щодо України такою проблемою називається хронічне невиконання рішень національних судів. В якості термінових заходів, на думку Парламентської асамблеї, Україна повинна прийняти всеосяжну стратегію щодо вирішення ситуації, в якій значна кількість національних остаточних рішень залишається невиконаними, незважаючи на значний тиск з боку Комітету Міністрів [9].

Однак для реалізації зазначених закликів міжнародної спільноти, у першу чергу, потрібна політична воля. На превеликий жаль, Україна реагує досить кволо. Чого лише вартий той факт, що Україна стала першою країною, яка протягом тривалого часу не реагувала на пілотне рішення ЄСПЛ (рішення у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України»), попри неодноразові нагадування з боку Комітету міністрів і Ради Європи. На парламентських слуханнях, які відбулись 22 травня 2013 року, на тему «Про стан

виконання судових рішень в Україні» було озвучено, що порушена проблематика є одним з визначальних завдань не тільки судової гілки влади, а й державної системи загалом. У підсумку було напрацьовано низку рекомендацій, які стосуються здебільшого інстанційного аспекту функціонування механізму примусового виконання судових рішень. Однак Верховна Рада України не підтримала відповідний проект постанови.

Щоб змінити вкрай незадовільний стан речей у сфері примусового виконання судових рішень, державі слід запроваджувати не лише компенсаторні, а, в першу чергу, превентивні заходи правового захисту, спрямовані на усунення причин невиконання судових рішень. Безумовно, що ці причини зумовлені різного роду факторами: нормативними, процедурними, технічними, організаційними, кадровими, фінансовими тощо. Україні також властива проблема належної міжвідомчої координації, на яку вказав Європейський суд у справі «Бурдов проти Росії (№ 2)» [10]. Щоб її подолати необхідно змінити сам алгоритм взаємодії державних органів в процесі виконання судових рішень, за якого кожен орган діє в межах виключно своєї компетенції, а за загальний результат не відповідає ніхто [5, 208].

Таким чином, лише системний підхід у пошуку оптимальної для України моделі виконавчого провадження може дати бажаний результат та докорінно змінити ситуацію у сфері примусового виконання судових рішень. І розпочати, на нашу думку, слід з розробки стратегії, яка повинна передбачати реалізацію комплексу заходів за такими умовними напрямками: процесуальним (процедурним) та інстанційним. У першому випадку йдеться про зміни у правовій регламентації процедури примусового виконання судових рішень, спрямовані на посилення процесуальних гарантій прав стягувача, усунення існуючих законодавчих можливостей боржника від виконання судового рішення, розширення судового контролю за виконанням рішення суду, покращення взаємодії органів державної влади в процесі виконання. Другий напрямок повинен охоплювати питання, пов'язані з: правовим статусом та визначенням місця органів примусового виконання в системі органів державної влади, а отже – їх підпорядкуванням; рівнем фінансування та матеріального забезпечення державних виконавців; кадровою політикою у цій сфері. Також держава повинна поступово крок за кроком провести реформи у сфері соціального забезпечення громадян, де законодавством передбачена значна кількість нічим не забезпечених в економічному сенсі гарантій (компенсацій, пільг, надбавок тощо), реалізувати які завідомо неможливо через обмеженість ресурсів, якими володіє держава.

Реалізація зазначеного дасть можливість домогтися створення у нашій державі такого механізму примусового виконання судових рішень, який стане дієвим інструментарієм забезпечення права на виконання судового рішення як конституційованого елементу права на судовий захист в контексті змісту статті 6 Конвенції. Лише у цьому випадку можна буде говорити про створення ефективного національного засобу правового захисту та виконання Україною приписів Європейського суду.

Література:

1. The judgment of the European Court of Human Rights on March 23, 1994 «Case of Silva Pontes v. Portugal» // Електронний ресурс. – Режим доступу : [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57873#{"itemid":\["001-57873"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57873#{) – (дата звернення 23.01.2015).
2. The judgment of the European Court of Human Rights on March 19, 1997 «Case of Hornsby v. Greece» // Електронний ресурс. – Режим доступу:

[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58020#{"itemid":\["001-58020"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58020#{) – (дата звернення 23.01.2015).

3. Рішення Європейського суду з прав людини від 15 жовтня 2009 року у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/19618> – (дата звернення 23.01.2015).

4. The judgment of the European Court of Human Rights on September 26, 1996 «Case of Di Pede v. Italy» // Электронный ресурс. – Режим доступу: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58058#{"itemid":\["001-58058"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58058#{) – (дата звернення 23.01.2015).

5. Стандарты справедливого правосудия (международные и национальные практики) / кол. авторов; под ред. д.ю.н. Т. Г. Морщаковой. – Москва: Мысль, 2012. – 584 с.

6. Див., наприклад, Малешевич А. А., Форстейн К. Порівняльний аналіз пілотних рішень Європейського суду з прав людини щодо України та Росії // Наукові записки НаУКМА. Том 129. Юридичні науки. – 2012. – С. 32 –50.

7. Рішення Європейського суду з прав людини від 7 червня 2005 року у справі «Фуклев проти України» // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/19618> – (дата звернення 23.01.2015).

8. Щорічний звіт про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2013 році // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/9329> – (дата звернення 23.01.2015).

9. Резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи 1787 (2011) від 26 січня 2011 року «Виконання рішень Європейського суду з прав людини» // Електронний ресурс. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz/docs/1188_rez_1787.htm – (дата звернення 22.01.2015).

10. The judgment of the European Court of Human Rights on January 15, 2009 «Case of Burdov v. Russia (No. 2)» // Электронный ресурс. – Режим доступу: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-90671#{"itemid":\["001-90671"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-90671#{) – (дата звернення 23.01.2015).

RIGHT TO EXECUTE JUDICIAL DECISION AS LEGALLY CONSTITUTED ELEMENT OF RIGHT TO JUDICIAL DEFENCE IN ASPECT OF LEGAL POSITIONS OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS (UKRAINIAN CONTEXT)

O. KHOTYNSKA-NOR

The adoption and ratification by Ukraine in 1997 Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms (the Convention), and with it the recognition of the jurisdiction of the European court of human rights (the European court, the ECtHR) marked a new stage in the development of public relations in the sphere of protection of rights, freedoms and interests of citizens, giving impetus to the development of many state institutions, prominent among whom are judicial power and justice.

From that time to this day the question of the impact of the Convention's norms in the light of the case-law of the European court in the domestic legal system are of considerable interest to scholars and practitioners, as they allow to identify disparities in national legislation and to take measures to eliminate them.

The point of the article will focus on the most acute for Ukraine, from the point of view of the ECtHR, the problem is the violation of the reasonable time of execution of court decisions, which Ukraine cannot be overcome due to many circumstances.

Note that, in varying degrees, issues related to the enforcement of decisions of national courts, including from the point of view of the practice of the European court, was the circle of scientific interests of such scientists as: Belousov Y. C., Kuybida, O., Lucenec D. D., Malesevic A. A., Morshchakova, So, Natasa I.e., Peralta O. M., Filatov, M. A., S. Fursa Ya, Shcherbak S. C., and others.

The aim of this work is the author's point of view on the Ukrainian context of the problem of non-execution of court decisions based on the legal position of the European court stated in its decisions, primarily taken in cases against Ukraine.

So, numerous violations by Ukraine of article 6 of the Convention from the perspective of compliance with a reasonable time of judicial proceedings related to the execution of judgments of national courts in favour of the applicants. While this category of cases includes cases as a matter of fact about the failure, i.e. the lack of enforcement of a judicial decision fully or partially, and long-term failure, i.e. the violation of the reasonable period of performance: when the court decision was made, but the time it took to do this, not matches, according to the ECtHR, the criterion of "reasonable time" prescribed by the Convention.

In its earlier decisions, the European court has said that "a reasonable length of proceedings" applies to the execution of a court decision entered into legal force. For example, in the case of *Silva Pontes V. Portugal* the ECtHR noted that "if national legislation provides for two stages of production (the first is when the court decides on the existence of obligations to pay, and the second time assigns the amount that must be paid), it is appropriate to consider that in the context of paragraph 1 of article 6 (art 6-1) civil law is "uncertain" until final settlement. The definition of law involves not only making decisions about its existence, but also the definition of limits and method of use" [1].

In my case-law of the European court comes from the understanding of law on the execution of judicial decisions as an integral element of the right to a fair trial" within the meaning of article 6 of the Convention. A detailed description of this right from the position of the ECtHR was made in 1997 in the case of *Hornsby V. Greece*, as follows: "the Court reiterates that according to its case-law article 6 p. 1 guarantees everyone the right to appeal to court in the event of a dispute concerning civil rights and obligations; thus, implementing the "right to a court", one aspect of which is the right to access to justice, i.e. the right to initiate proceedings in civil cases in the courts. However, this right would be illusory if the legal system of the state party to the Treaty allows to final, binding judicial decision remained inoperative to the detriment of one party. Inconceivable that article 6 p. 1, describing in detail the procedural guarantees of the parties in the judicial process is fair, and public hearing within a reasonable time, would not imply protection of the execution of court decisions; the interpretation of article 6 as such, which is concerned exclusively with the right to petition the court and judicial proceedings, is likely to lead to situations incompatible with the principle of the rule of law which the Contracting States undertook to respect, by signing the Convention. Execution of a decision rendered by any court must be regarded as an integral part of the "trial" within the meaning of article 6..." [2].

Marked paradigm was recreated on Ukraine in a number of court decisions, the most interesting of which is the decision of the ECtHR in the case of *Yuriy Nikolayevich Ivanov V. Ukraine*. This dispute is a landmark for the domestic legal system and doctrine, because for the first time for Ukraine, the European court was applied procedure "pilot" solution. Pointing to the existence of structural problems that lie at the basis of violations of the Convention in connection

with the systematic failure or excessive duration of execution in Ukraine final decisions of national courts, the ECtHR stressed the need for urgent reform legislation and administrative practices with the goal of implementing effective national remedies that can provide adequate and sufficient redress for non-execution or delay in execution of the decisions of national courts in accordance with the principles established in the Court's practice [3].

This decision of the ECtHR has prompted the state to adopt the law of Ukraine on June 5, 2012 "On state guarantees of execution of court decisions", and has also resulted in the deterioration in domestic science permanent dispute about the legal nature of the mechanism of compulsory execution of judicial decisions and continue the discussion about the place of enforcement proceedings in the legal system.

It is worth noting that the very European court noted that is not included in the theoretical discussion of legal scholars as to whether the Executive production of a separate process or part of the proceedings. For him in the light of the Convention is important that the right person, confirmed by a judicial decision was effectively implemented (decision of the ECtHR in the case of *Di-da V. Italy* [4]).

As noted by M. A. Filatova, the assignment of the right to execution of a judicial decision in a regulation article 6 pursued purely practical, not a theoretical goal, namely to ensure, within the framework provided by the Convention of tools, the end result justice is the restoration of violated rights, without which justice is impossible. For the purposes of legal regulation an important conclusion about the distribution on the execution of judicial decisions of the General standards of article 6 of the Convention, including in part a reasonable execution time, and the recognition of the state's duty under this article to provide real results justice [5, 176].

In the Ukrainian doctrine paid enough attention to issues related to the problems that exist at the stage of execution of the judicial decisions of national courts, solutions, and analysis of the law of Ukraine "On state guarantees of execution of court decisions and the evaluation of its performance, including in the context of the case "Yuriy Nikolayevich Ivanov V. Ukraine [6]. Despite the serious shortcomings of this normative act it is a vivid illustration of how Ukraine is trying to fulfill its obligations. However, from the point of view of this study are relevant for us is the next aspect.

The scope of the mentioned law the legal relationships arising in execution of court decisions on the collection and obligation to perform certain actions regarding the property, the debtors which is a state Agency, state enterprise, institution, organization, or entity, forced sale of property which is prohibited in accordance with law. Thus, an attempt to "bring to life" defensive philosophy of the ECHR on the individual, which is the special responsibility of a state for the performance of their obligations. If the judgment rendered against the state, is not her fault, it only reinforces negative aspect consequences of such default for the applicant, because it undermines the credibility of the government.

However, in cases involving default judgments against individuals, the European court duties of the state restricts only need to provide a range of legal tools that enable citizens to obtain required of them by judicial decision funds. That is, the state is responsible for the result of the execution of the decision and the existence of appropriate means to ensure such performance.

In the court judgment in the case *Fulv V. Ukraine*, the ECtHR has formulated the following legal position: "67. The court considers that SP "spark" is sufficiently separated from the state, organizational and operative to release the government from liability under the Convention for acts or omissions (see the decision in the case *Mikhailenko and others V. Ukraine*, No. 35091/02 etc., p. 44 ECHR 2004 - ...). However, the Court notes that the state's responsibility in respect of enforcement proceedings to collect from private enterprise applies only to the

involvement of public authorities, including national courts, the Executive production (see, *mutatis mutandis*, the judgment on the case "Shestakov V. Ukraine, No. 48757/99, dated June 18, 2002).

68. Thus, the Court considers that he has the authority to investigate, did the state authorities a positive duty on execution of the decisions rendered in favor of the applicant, the recovery of private enterprise...

84. Moreover, the Court considers that the state has a positive obligation to create a system of performance solutions that would be effective both in theory and in practice and ensured the execution of a decision without undue delay...

86. Thus, the Court considers that the failure of AGES to perform their duties for more than four years or to effectively control the Executive proceedings in this case, is enough to conclude that violated p. 1 item 6 of the Convention" [7].

Consequently, the European court imposes on the state the responsibility for the quality of functioning of the national system of compulsory execution of judicial decisions as national remedies. Therefore, the analysis and evaluation of its effectiveness is carried out in the context of the content of article 13 of the Convention, which requires States the existence within its own legal system effective remedies, i.e. such that either prevents stergomena violation or its repetition in the future, or provide adequate redress for a violation that has already occurred. Also important in this aspect is the conclusion about engaging in enforcement proceedings of national courts as public authorities with Supervisory functions in the process of execution of court decisions.

Therefore, Ukraine should ensure the existence and effectiveness of such a model of compulsory execution of judicial decisions, which would guarantee the various players in the real execution of the court decision, the delay of which can only be justified by individual circumstances, such as: complexity of the proceedings, the conduct of the applicant and the authorities, the character is awarded.

It is obvious that despite the efforts undertaken by the state in this direction, national Executive production at the present stage can hardly be considered an effective remedy, given existing statistical data: Ukraine is fourth after Russia, Turkey and Italy, the number of cases pending before the European court. Among the main problems that lead to the finding by the European court of Ukraine violates the provisions of the Convention, the first is called the failure or long-term implementation of decisions of national courts [8].

In resolution 1787 (2011) on January 26, 2011 "the Execution of judgments of the European court of human rights of the parliamentary Assembly of the Council of Europe notes with serious concern the continued existence of major systemic deficiencies that cause a large number of violations of the Convention that repeated, and which seriously undermine the rule of law in their respective States". Regarding Ukraine this problem called chronic non-execution of decisions of national courts. As an emergency measure, in the opinion of the parliamentary Assembly of Ukraine shall adopt a comprehensive strategy to resolve the situation in which a significant number of national final decisions remains unfulfilled, despite considerable pressure from the Committee of Ministers [9].

However, for the implementation of these calls by the international community, first and foremost, political will is needed. Unfortunately, Ukraine reacts quite slowly. Just think of the fact that Ukraine was the first country, which for a long time did not respond to a pilot judgment of the ECtHR (judgment in the case of Yuriy Nikolayevich Ivanov V. Ukraine), despite repeated reminders from the Committee of Ministers and the Council of Europe. At parliamentary hearings, which were held on 22 may 2013, on the theme "the state of execution of court decisions in Ukraine was announced that touched upon is one of the defining challenges not only the judiciary

but also the state of the whole system. Was eventually developed a number of recommendations, which relate mainly instancing aspect of the mechanism of compulsory execution of judicial decisions. However, the Verkhovna Rada of Ukraine did not support the draft resolution.

To change the extremely unsatisfactory state of Affairs in the sphere of compulsory execution of judicial decisions, the state should introduce not only compensatory, but, first of all, preventive measures aimed at eliminating the causes of failure of judicial decisions. Of course, that these reasons are due to different factors: regulatory, procedural, technical, organizational, personnel, financial, etc. Ukraine also suffers from the problem of adequate interagency coordination indicated to the European court under case "Burdov V. Russia (No. 2)" [10]. In order to overcome it you need to change the algorithm of interaction of state bodies in the process of execution of court decisions by which each Agency operates exclusively within its jurisdiction, and for the overall result does not meet no one [5, 208].

Thus, only a systematic approach in finding the best for Ukraine models of enforcement proceedings can give the desired result and radically change the situation in the sphere of compulsory execution of judicial decisions. And to begin, in our opinion, should develop a strategy, which must provide for implementation of measures following conditional directions: procedure (procedural) and instancing. In the first case we are talking about changes in the legal regulation of the procedure of compulsory execution of judicial decisions aimed at strengthening the procedural safeguards of the rights of the claimant, eliminate existing legal possibilities of the debtor from execution of judgment, the expansion of judicial control over the execution of court decisions, improve the cooperation between public authorities in the implementation process. The second area should cover issues related to: legal status and definition of the designated authorities of compulsory execution in the system of bodies of state power, and therefore their subordination; the level of funding and material support of the state enforcement officer; personnel policy in this area. Also, the state should gradually step by step to carry out reforms in the field of social security of citizens, where the legislation provides a significant amount of unsecured in the economic sense of assurance (compensation, benefits, allowances, etc.), to realize that is obviously impossible due to the limited resources possessed by the state.

The implementation of this will give the opportunity to create in our country such a mechanism of compulsory execution of judicial decisions, which will become effective tools to ensure the right to execution of a judicial decision as konstituuinogo element of the right to judicial protection in the context of article 6 of the Convention. Only in this case we can talk about the establishment of effective national remedies and Ukraine's implementation of the regulations of the European court.

References:

1. The judgment of the European Court of Human Rights on March 23, 1994 «Case of Silva Pontes v. Portugal» // Електронний ресурс. – Режим доступу : [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57873#{"itemid":\["001-57873"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57873#{) – (дата звернення 23.01.2015).
2. The judgment of the European Court of Human Rights on March 19, 1997 «Case of Hornsby v. Greece» // Електронний ресурс. – Режим доступу: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58020#{"itemid":\["001-58020"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58020#{) – (дата звернення 23.01.2015).
3. Рішення Європейського суду з прав людини від 15 жовтня 2009 року у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/19618> – (дата звернення 23.01.2015).

4. The judgment of the European Court of Human Rights on September 26, 1996 «Case of Di Pede v. Italy» // Электронный ресурс. – Режим доступа: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58058#{"itemid":\["001-58058"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58058#{) – (дата звернення 23.01.2015).

5. Стандарты справедливого правосудия (международные и национальные практики) / кол. авторов; под ред. д.ю.н. Т. Г. Морщаковой. – Москва: Мысль, 2012. – 584 с.

6. Див., наприклад, Малешевич А. А., Форстейн К. Порівняльний аналіз пілотних рішень Європейського суду з прав людини щодо України та Росії // Наукові записки НаУКМА. Том 129. Юридичні науки. – 2012. – С. 32 –50.

7. Рішення Європейського суду з прав людини від 7 червня 2005 року у справі «Фуклев проти України» // Електронний ресурс. – Режим доступа: <http://www.minjust.gov.ua/19618> – (дата звернення 23.01.2015).

8. Щорічний звіт про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2013 році // Електронний ресурс. – Режим доступа: <http://www.minjust.gov.ua/9329> – (дата звернення 23.01.2015).

9. Резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи 1787 (2011) від 26 січня 2011 року «Виконання рішень Європейського суду з прав людини» // Електронний ресурс. – Режим доступа: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz/docs/1188_rez_1787.htm – (дата звернення 22.01.2015).

10. The judgment of the European Court of Human Rights on January 15, 2009 «Case of Burdov v. Russia (No. 2)» // Електронний ресурс. – Режим доступа: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-90671#{"itemid":\["001-90671"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-90671#{) – (дата звернення 23.01.2015).